

хова, Г.В. Бутковская // Менеджмент в России и за рубежом. – 1999. – № 2. – С. 73–92.

3. Страхова Л.П. Корпоративные образования в современной экономике / Л.П. Страхова, А.Е. Барте-нев // Менеджмент в России и за рубежом. – 2000. – № 6 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.cfin.ru/press/management/2000-6/03>.

4. Страхова Л.П. О методологии акционирования / Л.П. Страхова // Менеджмент в России и за рубежом. – 1999. – № 5. – С. 25–37.

5. Тараш Л.И. Управление акционерной собственностью: методологический поход : [монография] / Л.И. Тараш. – Донецк : НАН Украины ; Ин-т экономики пром-ти, 2008. – 440 с.

6. Анохин П.К. Философские аспекты теории функциональной системы. Принципиальные вопросы общей теории функциональных систем / П.К. Анохин // Избранные труды. – М. : Наука, 1978. – С. 49–106.

7. Аверьянов А.Н. Системное познание мира: методологические проблемы / А.Н. Аверьянов. – М. : Политиздат, 1985. – 263 с.

8. Агеян Т.А. Звезды и галактики. Метагалактика / Т.А. Агеян – М. : Наука, 1970. – 291 с.

9. Спиркин А.Г. Основы философии: [учебное пособие для вузов] / А.Г. Спиркин – М. : Политиздат, 1988. – 592 с.

10. Червова Л.Г. Фондовый рынок в условиях трансформации экономики / Л.Г. Червова, О.Ю. Белікова // Фінанси України. – 2001. – № 07(68). – С. 129–134.

11. Как деятельность менеджмента ограничена юридически. По книге Питера Друкера «Задачи менеджмента в XXI веке» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.class.ru/library1/articles/articles7.html>.

12. Сравнение российской, англо-саксонской и японской моделей корпоративного управления [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.nand.ru/press-center/events.php?ELEMENT_ID=452.

13. Романов Е.А. Российские биржевые слова и дела / А.Е. Романов // ЭКО. – 2001. – № 8. – С. 179–189.

14. Тарасов И.Т. Акционерные компании. Общие понятия и исторический очерк / И.Т. Тарасов // Сборник Государственных Знаний, Т.VI.. – М. : Тип. В. Безобразова и Комп., 1878. – 81 с.

15. Тарасов И.Т. Учение об акционерных компаниях / И.Т. Тарасов. – М. : Статут, 2000. – 660 с.

16. Дементьева А.Г. Модели корпоративного управления: опыт зарубежных стран и России / А.Г. Дементьева // Право и управление. XXI век. – 2008. – № 3(8). – С. 74–82 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://miu.mgimo.ru/social/188106/188159/index.phtml>.

ІННОВАЦІЙНА СТРАТЕГІЯ РЕКОНСТРУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ НАФТОГАЗОВОГО КОМПЛЕКСУ

INNOVATIVE STRATEGY FOR THE RECONSTRUCTION OF OIL AND GAS COMPANIES

Статтю присвячено аналізу організаційно-економічних та організаційно-технічних механізмів забезпечення інноваційної стратегії підприємств нафтогазового комплексу України. Визначено, що, розробляючи інноваційну стратегію реконструкції та модернізації підприємств нафтогазового комплексу, необхідно враховувати різні варіанти розвитку національної економіки, зовнішньоекономічної політики держави та сучасного потенціалу підприємств нафтогазового комплексу. Проаналізовано ознаки, за якими можна визначити перспективні рівні видобутку нафти в Україні.
Ключові слова: інноваційна стратегія, нафтогазовий комплекс, модернізація, реконструкція.

Статья посвящена анализу организационно-экономических и организационно-технических механизмов обеспечения инновационной стратегии предприятий нефтегазового комплекса Украины. Определено, что, разрабатывая инновационную стратегию реконструкции и модернизации предприятий нефтегазового комплекса, необходимо

учитывать различные варианты развития национальной экономики, внешнеэкономической политики государства и современного потенциала предприятий нефтегазового комплекса. Проанализированы признаки, по которым можно определить перспективные уровни добычи нефти в Украине.

Ключевые слова: инновационная стратегия, нефтегазовый комплекс, модернизация, реконструкция.

This article analyzes the organizational, economic and organizational and technical mechanisms to ensure the innovation strategy of enterprises of oil and gas complex of Ukraine. Determined that developing an innovative strategy for the reconstruction and modernization of oil and gas companies, it is necessary to consider various variants of development of the national economy, foreign policy and the modern potential of oil and gas companies. Analyzed the signs, which can determine prospective levels of oil production in Ukraine.

Key words: innovation strategy, oil and gas sector, modernization, reconstruction.

УДК 351.82:332.14

Бородін М.Ю.

аспірант

Міжнародний університет бізнесу і права

Постановка проблеми. Інноваційна стратегія – це актуальне питання для підприємств

нафтогазового комплексу України, особливо в сучасних економічних і геополітичних умовах.

Інноваційна стратегія підприємства реалізується через сукупність організаційно-економічних та організаційно-технічних механізмів. Нафтогазовий комплекс – це галузь, ефективність якої безпосередньо впливає на економіку держави, темпи та напрями розвитку практично всіх напрямів матеріального виробництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Серед вітчизняних науковців проблемами нафтогазового комплексу займалися О. Лапко, Д. Єгер, М. Данилюк, І. Чукаєва, Р. Шерстюк та ін.

Незважаючи на наявність багатьох досліджень із даної тематики, питанням розробки інноваційної стратегії реконструкції підприємств нафтогазового комплексу в сучасних умовах не приділялось значної уваги.

Постановка завдання. Метою статті є визначення організаційно-економічних та організаційно-технічних механізмів забезпечення інноваційної стратегії реконструкції підприємств нафтогазового комплексу.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Стратегія розвитку – це прогнозне планування економічних та технічних показників, а також сукупність взаємопов'язаних та взаємодоповнюючих дій, що спрямовані на досягнення поставлених цілей розвитку.

Розробляючи інноваційну стратегію реконструкції та модернізації підприємств нафтогазового комплексу, потрібно враховувати різні варіанти розвитку національної економіки, зовнішньоекономічної політики держави та сучасного потенціалу підприємств нафтогазового комплексу.

Ефективне використання нафти і газу, їх транспортування до кінцевого споживача та збільшення видобутку нафти і газу в Україні, щоб максимально забезпечувати національну економіку власною сировиною, можливе за умови широкого впровадження новітніх технологій на підприємствах нафтогазового комплексу [1, с. 42].

Для досягнення цих цілей потрібно забезпечити:

- раціональне використання розвіданих запасів нафти та газу, розширене відтворення сировинної бази нафтовидобувної промисловості;
- ресурсо- й енергозбереження, скорочення втрат на всіх стадіях технологічного процесу під час підготовки запасів, видобутку, транспортування і переробки нафти та газу;
- поглиблення переробки нафти, комплексне вилучення і використання всіх попутних і розчинених у ній компонентів;
- розвиток газопереробної промисловості;
- формування і розвиток нових великих центрів видобутку нафти та газу, передусім, на шельфі Азовського та Чорного морів;
- розвиток і реконструкцію транспортної інфраструктури комплексу для підвищення ефек-

тивності транспортування нафти, газу і нафтопродуктів, її диверсифікованість за напрямками, способами і маршрутами постачань на зовнішні та внутрішні ринки; своєчасне формування транспортних систем у нових видобувних регіонах [2].

Перспективні рівні видобутку нафти в Україні можна визначити за: якістю розвіданої сировинної бази, розвиненістю транспортної та переробної інфраструктури, податковими умовами і науково-технічними досягненнями в розвідці і розробці родовищ.

Забезпечення запланованих рівнів видобутку і підвищення ефективності нафтовидобутку залежатимуть від упровадження інноваційних технологій у галузі, вдосконалення методів буріння, впливу на пласт, збільшення глибини видобутку і впровадження інших прогресивних технологій, що, так би мовити, економічно виправдовує використання важковидобувних запасів.

На підприємствах газової промисловості для підвищення ефективності їх функціонування передбачено використовувати досягнення та науково-технічні результати, зокрема технологій буріння, видобутку, переробки і споживання газу, реконструкція газотранспортної системи, підвищення енергоефективності транспортування газу, систем його акумуляування, а також технологій зрідження газу і його транспортування.

Чинники визначення перспективних рівнів видобутку газу і нафти в Україні однакові, але вагомішими будуть ціни на газ.

Досягнення потрібних рівнів видобутку нафти та газу в країні і відповідного розвитку геологорозвідувальних робіт і транспортної інфраструктури вимагає збільшення інвестицій. Основним джерелом капітальних укладень упродовж усього розглянутого періоду визначено власні кошти компаній. Під час освоєння нових районів видобутку передбачено також залучати кредитні кошти на умовах проектного фінансування. Усе це потребує різкого зростання інвестиційних витрат, нарощування основного капіталу, впровадження інноваційних рішень і спричинює збільшення експлуатаційних витрат на видобування газу.

Збільшення обсягів використання газу як сировини забезпечить зростання виробництва продукції з вищою доданою вартістю. Потрібні заходи спеціальної підтримки інвестицій у розвиток газопереробних підприємств (комплексне вилучення всіх видобувних вуглеводневих і неуглеводневих компонентів природного і попутного нафтового газу).

Гострою є проблема забезпечення розвитку вітчизняної газотранспортної системи, адже вона є стратегічно важливою в контексті гарантування енергетичної безпеки країни та підтримки національної енергетичної конкурентоспроможності в довготерміновій перспективі. З огляду на вказане, доцільно ретельно проаналізувати можливості

активізації інноваційного процесу у сфері розвитку технологій підприємств нафтогазового комплексу.

Інвестиційні стратегії підприємств газотранспортної системи передбачають модернізацію, капітальний ремонт та технічне переоснащення (через реконструкцію) газопроводів великого діаметру (1 200 мм і 1 400 мм). Майже 50% транзитних систем має пошкоджену антикорозійну ізоляцію. За даними ДК «Укртрансгаз», терміновому відновленню підлягає близько 2 800 км (8% загальної довжини) газопроводів, із них: близько 13% – основних, 8% – інших магістральних трубопроводів, 2,2% – трубопроводів-відгалужень [3, с. 406–409].

Безпосереднім наслідком реконструкції і технічного переоснащення компресорних станцій, окрім підвищення безпеки експлуатації, екологічної безпеки, має стати значна економія паливного газу. Зокрема, за умови виконання плану реконструкції і наявності оптимального сценарію завантаження компресорних станцій (на рівні 1999 р.) загальна економія паливного газу тільки до 2015 р. становитиме 10–12 млрд./м³. Передусім реконструкції підлягають компресорні станції на стратегічно важливих для України об'єктах: на ПСГ; експортних газопроводах (Уренгой – Помари – Ужгород, «Прогрес», «Союз», Єлець – Кременчук – Ананіїв – Ізмаїл); системі газопроводу Шебелинка – Диканька – Київ (ШДК), яка забезпечує власний видобуток і газопостачання Київської області [1, с. 43].

Основні роботи з реконструкції і технічного переоснащення підземних сховищ газу охоплюють: створення потрібного запасу буферного газу, заміну морально та фізично застарілих двигунів підземних сховищ газу на високоефективні двигуни нового покоління з високим ККД, реконструкцію установок осушення газу, модернізацію допоміжних споруд.

На особливу увагу заслуговує модернізація системи осушення газу.

У межах стратегічної перспективи повноцінного функціонування газотранспортної системи важливо вжити такі заходи, як:

- реалізація стратегії розвитку української газотранспортної системи за умови її повного відновлення до 2030 р., що передбачає реконструкцію близько 1,4 тис. км газопроводів щороку;
- проведення поточного ремонту з поступовим відновленням систем телемеханіки, технологічного зв'язку, електрозахисту;
- реконструкція газорозподільних станцій (180 одиниць);
- масштабна реконструкція систем автоматичного управління (САУ);
- реконструкція і технічне переоснащення підземних сховищ газу: створення потрібного запасу буферного газу, заміна морально та фізично застарілих двигунів на високоефективні двигуни

нового покоління, реконструкція збору, очищення й осушення газу на всіх ПСГ тощо [4].

Значний резерв у збільшенні видобутку нафти, газу і газового конденсату з уже відкритих родовищ пов'язаний з упровадженням методів інтенсифікації роботи свердловин. Широкомасштабне використання сучасних методів інтенсифікації (гідророзриви пластів, різні види комбінованих впливів на привибійну зону тощо) може забезпечувати від 3 до 5% приросту від загального видобутку з експлуатаційних свердловин. Важливим напрямом розвитку видобування газу та нафти є проведення робіт з підвищення рівня їх вилучення на родовищах України. Мінімальне збільшення коефіцієнта вилучення нафти на 0,05 дає змогу збільшити не тільки поточні рівні видобутку, а й запаси на 60 млн. т. Упровадження вищезазначених технологій у практику розробки родовищ нафти і газу є одним із пріоритетних напрямів роботи нафтогазовидобувних підприємств щодо збільшення видобутку нафти, газу і конденсату та забезпечення прибутковості їх виробничої діяльності [5, с. 78].

За низького рівня розвідки й використання нерозвіданих ресурсів вуглеводнів можливе нарощення розвіданих запасів лише за умови інтенсивного розгортання геофізичних досліджень і пошуково-розвідувального морського буріння. Це потребує довготермінових інвестиційних ресурсів.

Сучасний етап інноваційного розвитку підприємств нафтогазового комплексу України передбачає не тільки впровадження новітніх технологічних процесів, але й підвищення кваліфікації працівників. До того ж основними завданнями нафто- та газопереробних підприємств є збільшення прибутку та рентабельності, забезпечення необхідного рівня безпеки, виконання вимог нормативних документів, особливо екологічного характеру. Разом із тим перед нафтогазовим комплексом є такі проблеми, як реструктуризація виробничого персоналу, підвищення його кваліфікації та робота в умовах конкуренції.

Під час формування концепції інноваційного розвитку нафтогазової компанії її керівник повинен чітко знати відповіді на такі питання:

1. Який саме баланс інноваційних рішень необхідний компанії? Яким має бути співвідношення поетапних, проривних і радикальних інноваційних рішень? Які види інновацій забезпечать досягнення необхідних/бажаних цілей ведення бізнесу? Як слід використовувати різні типи інноваційних рішень в рамках сформованого портфеля активів?

2. Чи зможе кадровий резерв компанії забезпечити підтримку майбутніх інновацій? Чи ведеться активна робота з розширення кадрового резерву і позиціонується компанія як сприятливе середовище для розвитку та розкриття потенціалу кращих фахівців? Чи може компанія вийти за рамки

нафтогазового сектора і залучити кваліфікованих фахівців з інших галузей економіки?

3. Чи достатньо активно компанія взаємодіє з іншими організаціями як партнер в області науково-технічних розробок? Чи має у своєму розпорядженні системи для оцінки актуальності нових ідей, сформульованих в інших галузях промисловості? Наскільки перспективне стратегічне партнерство?

4. Чи існують у компанії досить ефективні інноваційні процеси? Чи використовує відкриті інноваційні моделі або інші стратегії, наприклад корпоративні венчурні проекти, для виявлення і розвитку нових відносин і нових ідей?

5. Які визначені критерії для визначення досягнутих і запланованих результатів інноваційного процесу? Які системи оцінки ефективності інноваційної діяльності використовуються в галузі і компанією зокрема? Наскільки надійні та адекватні такі системи оцінки? Чи допомагають такі системи у сфері інновацій або ж, навпаки, перешкоджають їх реалізації?

Сьогодні багато керівників компаній вважають, що справжня міра успіху в області інновацій не може розглядатися винятково крізь призму фінансових показників. Показовим мірилом успіху є здатність компанії залучати надійних і перспективних ділових партнерів, зокрема з науки.

Неможливо заперечувати фундаментальну роль інновацій у розвитку нафтогазової промисловості. Технологічні інновації впливають на всі аспекти і ланки добування, виробництва та постачання. Технічний прогрес починаючи з тривимірного і чотиривимірного форматів сейсмологічних досліджень і закінчуючи вдосконаленням технологій фракційної перегонки та ізомеризації, скраплення газів і регазифікації має великий вплив на процеси розвідки, буріння, видобутку, переробки і збуту нафти і газу. У майбутньому науково-технічний прогрес буде набирати обертів. Компанії нафтогазового комплексу вже сьогодні розглядають перспективи застосування нанотехнологій,

біотехнологій та екологічно безпечних рішень у галузі хімії.

Висновки з проведеного дослідження. Реалізація інноваційної стратегії підприємства потребує від нього суттєвих додаткових коштів та ефективної системи організаційно-технічних заходів щодо реалізації цієї стратегії. Складнощі, зокрема, викликає те, що грошові потоки (результат діяльності) спрямовуються безпосередньо до держбюджету, а власні бюджети «омінають», і все це тому, що підприємства нафтогазового комплексу як суб'єкти господарювання є переважно державними. Розроблена та прийнята Стратегія розвитку нафтогазового комплексу України до 2030 р. фактично залишила поза увагою інтереси нафтогазових компаній, оскільки переважно вона спрямована на те, щоб гарантувати енергетичну безпеку держави і внутрішнє енергоспоживання. Для фінансування інвестицій в інноваційний розвиток нафтогазового комплексу України необхідно, крім внутрішніх ресурсів, широко використовувати прямі зарубіжні інвестиції, кошти міжнародних фінансових організацій.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бурлака Г., Шерстюк Р. Нефтяная экономия. Ресурсосберегающие технологии переработки нефти / Г. Бурлака, Р. Шерстюк // ТЭК. – 2006. – № 1 – С. 39–49.
2. Добыча [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.naftogaz.com.
3. Лапко О.О. Інноваційний розвиток вітчизняної нафтогазовидобувної галузі як фактор забезпечення її конкурентоспроможності на технологічних засадах / О.О. Лапко, Г.В. Крамарев // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2009. – № 656. – С. 406–409.
4. Стратегія розвитку нафтогазового комплексу України до 2030 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.
5. Шерстюк Р.В. Механізми інноваційного розвитку нафтогазового комплексу / Р.В. Шерстюк ; за ред. Г.Г. Бурлаки. – К., 2006. – 218 с.